

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri määruste muutmine” eelnõu juurde

Sissejuhatus

Maaeluministri määruse „Maaeluministri määruste muutmine” eelnõu on välja töötatud kalandusturu korraldamise seaduse § 19 lõike 1 alusel. Muudetakse järgmiseid määruseid:

- a) maaeluministri 15. mai 2017. a määrus nr 41 „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus” (edaspidi *määrus nr 41*);
- b) maaeluministri 14. veebruari 2017. a määrus nr 15 „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemisettevõtete energia- ja ressursiauditi tegemise toetus” (edaspidi *määrus nr 15*);
- c) maaeluministri 20. detsembri 2016. a määrus nr 70 „Kalapüügi innovatsioonitoetus” (edaspidi *määrus nr 70*);
- d) maaeluministri 20. detsembri 2016. a määrus nr 71 „Vesiviljeluse innovatsioonitoetus” (edaspidi *määrus nr 71*);
- e) maaeluministri 12. oktoobri 2015. a määrus nr 9 „Teadlaste ja kalurite koostöötoetus” (edaspidi *määrus nr 9*);
- f) maaeluministri 12. oktoobri 2015. a määrus nr 10 „Teadlaste ja vesiviljelusettevõtjate koostöötoetus”(edaspidi *määrus nr 10*);

Eelnõu osadega määruste 41 ja 15 kohta viiakse määrustega toetatava tegevusala mõiste enam vastavusse Euroopa Liidu õiguses lubatuga, st loobutakse tegevusala kitsendusest. Käitlemise ehitise ja käitlemise tegevusala kontekstis asendatakse sõnaosa „kala“ läbivalt sõnaosaga „kalapüügi- ja vesiviljelustoodete“. Eelnõuga sätestatakse määruses nr 41 tegevustega alustamise aeg sarnaselt määrusega nr 15.

Eelnõu osadega määruste 70, 71, 9 ja 10 kohta tehakse tehnilisi muudatusi, mille eesmärk on mõjutada toetuse saajaid planeeritud tegevusi kavas toodud tähtjaks ellu viima, vähendada taotleja halduskoormust ja täpsustada tähtaega, et mõjutada toetuse saajaid efektiivsemalt kasutama Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahalisi vahendeid.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi kalamajandusosakonna turukorralduse ja kaubanduse büroo peaspetsialist Kairi Šljaiteris (625 6569, kairi.sljaiteris@agri.ee) ja kalanduse arengu büroo nõunik Annika Teino (625 6525, annika.teino@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Marion Saarna-Kukk (625 6229, marion.saarna-kukk@agri.ee) ja keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1380/2013, 11 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22–61) (edaspidi *ühise kalanduspoliitika määrus*), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.5.2014, lk 1–66) (edaspidi *Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi määrus*) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21) (edaspidi *ühise turukorralduse määrus*) kasutavad üksteisele viidates sarnaselt kalapüügitoote mõistet, milleks on püügitegevuse tulemusena saadud

veeorganismid või nendest valmistatud tooted. Täpsem loetelu kalapüügi- ja vesiviljelustoodetest on kehtestatud ühise turukorralduse määruse I lisas. Näiteks loetakse kalapüügi- ja vesiviljelustooteks ka mere- ja muud vetikad (CN kood 1212 20 00¹).

Eelnõuga loobutakse määruse nr 41 ja nr 15 tegevusala kitsendusest, mis piirab toetuse taotlemist ning viiakse määrustega toetatava tegevusala mõiste enam vastavusse Euroopa Liidu õiguses kohase laiema tegevusvaldkonnaga.

Kalapüügiseaduse (edaspidi KPS) § 3 lg 1 kohaselt on kalapüük tegevus, mille eesmärk on kala, jõesilmu ja teiste sõõrsuude, jõevähi, krevetiliste ning teiste kümnejalaliste, kalmaari ja teiste peajalgsete (edaspidi kõik koos kala) hõivamine nende kinnipüüdmise või surmamise teel ning veetaime kogumine. KPS § 3 lg 4 kohaselt on veetaime kogumine agariku (*Furcellaria lumbricalis*) püük merest. Seega võib kalapüügitegevusel olla kaks eesmärki: üks on kala püüdmine ja teine veetaimede kogumine.

Toetuse taotlemise eeltingimuseks olev tegevusala peab võimaldama seoseid ühise turukorralduse määruse I lisa kalapüügi- ja vesiviljelustoodete rahvusvaheliste tollikoodide ja Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori vahel ning olema kontrollitav Eesti tegevusalade registrites.

Määruse 41 ja 15 toetusest huvitatud ettevõtja tegevusala sisulise nõuetekohase vastavuse kontrollimine võib olla keerukam. Asjakohaste registrite andmete kontrollimine ei pruugi olla piisav. Toetuse nõuetele vastavuse kontrollijal võib olla faktiliselt võimatu tuvastada otsesest seost kalandusega. Toetuse sihtrühma ettevõtja tegevusvaldkond ei pruugi olla tavamõistes kala, vaid kalapüügi- ja vesiviljelustooded laiemalt. Kui töötlemise algmaterjal on kalapüügi- ja vesiviljelustoode, siis lõpp-toode võib olla hoopis muu, kui tavamõistes kala- ja kalatooded. Ettevõtja tegevusala toidu- ja söödakäitlejate registris on lõpp-toote põhine. Ka äriregistris on põhitegevusala tulutoova toote ehk lõpp-toote põhine. Innovaatilised ettevõtjad, kes tegutsevad kalapüügi- ja vesiviljelustoodete valdkonna piire avardavalt, on Euroopa kalanduse ühise turukorralduse ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (edaspidi EMKF), sh määruste 41 ja 15, sihtrühm traditsioonilisemate kalanduse tegevusalade kõrval.

Näitena võib tuua vetikate töötlemise punavetikast *Furcellaria lumbricalis* agar-agaritootmise eesmärgil, mis on suure tulevikuga olulise valdkonnana nimetatud ka strateegilistes Euroopa Liidu algatustes (sinimajandus, rohelepe). Toiduseaduse alusel on vetikate töötlemine agar-agariks mitteloomse toidu tootmine, kuna saadud materjali agar-agarit saab kasutada mitmel viisil toiduainetööstuses, kosmeetikas, ravimitööstuses jne. Siin võib tekkida näiliselt määruse 41 ja 15 nõuetele mittevastav olukord, kui kontroll piirduks vaid lõpp-tootest lähtuva registrikande kontrollimisega ega arvesta, et lõpp-toote saamiseks ettevõtja kogub ja töötleb algmaterjalina kalapüügitoodeid e. vetikat.

Äriregistris on olemas EMTAK koodid², mis sisaldavad vetika töötlemist (10201 *Kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine*), vetikate kogumist (03111 *Merekalapüük*) ja punavetikate jm söödavate meretaimede kasvatust (03211 *Mere-vesiviljelus*). Vetikaid agar-agariks töötlev ettevõtja saab äriregistris põhitegevusalanana oma tulu toovast lõpp-tootest lähtuvalt

¹ *Rahvusvaheline tollikood (Combined Nomenclature CN)* kaubandusstatistika kogumiseks kaupade liikumisel ELi sees ning ELi ja maailma vahel <https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/eu-product-classification-system> https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/what-is-common-customs-tariff/combined-nomenclature_en

² *Euroopa Ühenduse majanduse tegevusalade klassifikaator (NACE)* on ühtne EL majanduse tegevusalade klassifikaator [Euroopa Statistikasüsteemi \(ESS\)](#) raames.

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator (EMTAK) on rahvusvaheliselt ühtlustatud klassifikaatori NACE Eesti rahvuslik versioon, kus neli esimest taset vastavad NACE-le ning viies tase on rahvuslik, mis arvestab Eesti majanduse eripära ning vastavat seadusandlust. <https://www.rik.ee/et/e-ariregister/emtak-tegevusalad> ;

valida 10891 *Mujal liigitamata toiduainete tootmine, sh pektiinide, taimeliimide ja paksendajate tootmine (nt agar-agar)*.

Sarnaselt keerukaks teeb toetuse nõuete kontrollimise vetikaid töötleva ettevõtja võimalused valida tegevusala toiduohutuse reeglite järgimiseks tegevusloa taotlemisel. Ettevõtja, kes vetikaid loodussaadusena kogub või taimse esmatootena kasvatab ja saagi kogub ning seejärel saaki oma tootmiskohas vaid säilitab, pakendab ja müüb, muutmata vetikate esialgset kuju ja omadusi, saab oma tegevusest teatada kui mitteloosse toidu (sh vetikas) esmatootja³⁴⁵.

Ettevõtjal, kes töötleb kogutud vetikaid millekski muuks kui tavamõistes söödav vetikas, saab tegevusloa taotledes oma lõpp-tootest lähtuvalt valida põhikäitlemisvaldkonnaks *mitteloosse toidu ja liittoidu käitlemine* ning lisakäitlemisvaldkonnad *mitteloosse toidu ja liittoidu käitlemine* ning *toidu pakendamise*. Käitlemisvaldkonda on võimalik täpsustada sobivate toidugruppide valimisega. Kehtivalt puudub mitteloosse toidu töötlemise tegevusvaldkonnas võimalus valida toidugruppi *vetikas* või *agar-agar*. Toidugrupi lisamine põllumajandusministri 25. juuni 2014 määruse nr 63 „Nende käitlemisvaldkondade ja toidugruppide täpsustatud loetelu, mille puhul peab käitleja esitama majandustegevusteate või mille puhul peab käitlejal olema tegevusloa“ lisa 1 ja/või 2 tegevusalade loetellu on edaspidi võimalik. Tegevusloa taotlemisel võib administratiivselt justkui kaduda ettevõtja seos kalapüügi- ja vesiviljelustoodetega, ehkki sisuliselt on see olemas.

Ettevõtja sisulist vastavust määruse 41 ja 15 tegevusala nõudele saab kahtluse korral lasta kinnitada Veterinaar- ja Toiduameti kinnituskirjaga, mida on varem mitmesuguste teiste kahtluste korral tehtud. Veterinaar- ja Toiduametil kui järelevalveasutusel on ettevõtja tegevus teada, vajadusel saab järelevalveametnik teha kontrollkäigu ettevõtja tegevuskohta ning veenduda ametkondade vahelise koostöö tulemusel, et ettevõtja tegutseb sobivas tegevusvaldkonnas.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse maaeluministri 15. mai 2017. a määrust nr 41 „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus”.

Punktidega 1-3 muudetakse paragrahvi 2 lõiget 1; paragrahvi 3 lõike 2 punkti 2; paragrahvi 4 lõike 1 punkti 3 ja paragrahvi 7 lõiget 1 läbivalt nii, et asjakohases käändes sõna „kalakäitlemisettevõtte“, „kalakäitlemisehitis“ ja „kalakäitlemise“ asendatakse asjakohases käändes tekstiosaga „kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ettevõtte“, „kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitis“ ja „kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise [tegevusala]“.

Punktiga 4 täiendatakse paragrahvi 5 loetelu mitteabikõlblike kulude kohta punktiga 15, et määratleda aeg, mis hetkest muutuvad kulud abikõlblikuks. Kulu, mis on tehtud enne Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ametile taotluse esitamise päeva, ei ole abikõlblik. Sarnane säte on määruse nr 15 paragrahvis 5. Sätet tuleb vaadata koosmõjus § 4 lõige 1 punktis 4 sätestatud abikõlbliku kuluga, mis on ettevalmistava töö raames tehtud kulu kuni 12 protsendi ulatuses toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest ning § 5 punktis 13 sätestatud piiranguga, kus mitteabikõlblik on ettevalmistava töö raames tehtud toetuse taotluse dokumentatsiooni ettevalmistamise kulu, mille maksumus on üle 1500 euro. Nendes piirides on ettevalmistavate tööde sisu vaba, nt võib see olla ka taotluse koostamise kulu alla 1500 euro.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse maaeluministri 14. veebruari 2017. a määrust nr 15 „Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemisettevõtete energia- ja ressursiauditi tegemise toetus”.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr [178/2002](#) artikli 3 lõikes 17 sätestatud tegevus;

⁴ Põllumajandusministri 25. juuni 2014 määrus nr 63 „Nende käitlemisvaldkondade ja toidugruppide täpsustatud loetelu, mille puhul peab käitleja esitama majandustegevusteate või mille puhul peab käitlejal olema tegevusloa”, lisa 1 https://www.riigiteataja.ee/akti/akti/1150/3201/9034/MM_13032019_m31_lisa1.pdf# ;

⁵ Mitteloosse toit, VTA <https://vet.agri.ee/et/toit/toidu-tootmine-ja-valmistamine/mitteloosnekombineeritud-toit> ; <https://vet.agri.ee/et/toit/toidu-tootmine-ja-valmistamine/mitteloosnekombineeritud-toit/teavitamine>

Punktidega 1-4 muudetakse paragrahvi 2 lõike 1 punkte 1 ja 2; paragrahvi 7 lõikeid 1, 7 ja 8; paragrahvi 10 lõike 1 punkte 1 ja 3 ja paragrahvi 10 lõike 2 punkti 3 läbivalt nii, et asjakohases käändes sõna „kalakäitlemisehitis“ ja „kalakäitlemise[tegevusala]“ asendatakse asjakohases käändes tekstiosaga „kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise ehitis“ ja „kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemise[tegevusala]“.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse maaeluministri 20. detsembri 2016. a määrust nr 70 „Kalapüügi innovatsioonitoetus ”. Punktiga 1 täiendatakse määruse paragrahvi 9 lõiget 2 Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile (edaspidi PRIA) toetuse taotluse esitamise aja kohta. Taotlejal on kohustus esitada taotlus ühe kalendrikuu jooksul pärast toetuse kasutamise kavasse nimetamist. Muudatuse eesmärk on mõjutada toetuse saajaid planeeritud tegevusi kavas sätestatud tähtajaks ellu viima.

Punktiga 2 muudetakse paragrahvi 12 lõike 7 punkti 5 sõnastust, asendades sõna „ametijuhendi“ sõnaga „dokument“ ja tekstiosa „rakenduskavaga seotud tööülesanded“ tekstiosaga „toetatava tegevusega seotud tööülesanded“. Muudatusega vähendatakse taotleja halduskoormust. Esitatava dokumendi eesmärk on kirjeldada toetatava tegevusega seotud tööülesandeid. Lisatakse tekstiosa „või ametniku“, sest toetatava tegevusega seotud ülesandeid võib teatud olukorras teha ka ametnik, nt keskkonnaministeeriumi valdkonnas.

Punktiga 3 sõnastatakse paragrahvi 14 lõige 7 nii, et kaks kalendriaastat asendatakse tähtpäevaga 31. detsember 2022, mis ajaks on toetatav tegevus ellu viidud ja maksetaotlus esitatud. Muudatuse eesmärk on mõjutada toetuse saajaid efektiivsemalt kasutama EMKF fondi rahalisi vahendeid.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse maaeluministri 20. detsembri 2016. a määrus nr 71 „Vesiviljeluse innovatsioonitoetus ”. Punktiga 1 täiendatakse määruse paragrahvi 9 lõiget 2 PRIA-le toetuse taotluse esitamise aja osas. Taotlejal on kohustus esitada taotlus ühe kalendrikuu jooksul pärast toetuse kasutamise kavasse nimetamist. Muudatuse eesmärk on mõjutada toetuse saajaid planeeritud tegevusi kavas toodud tähtajaks ellu viima.

Punktiga 2 muudetakse paragrahvi 12 lõike 7 punkti sõnastust, asendades sõna „ametijuhendi“ sõnaga „dokument“ ja tekstiosa „rakenduskavaga seotud tööülesanded“ tekstiosaga „toetatava tegevusega seotud tööülesanded“. Muudatusega vähendatakse taotleja halduskoormust. Esitatava dokumendi eesmärk on kirjeldada toetatava tegevusega seotud tööülesandeid. Lisatakse tekstiosa „või ametniku“, sest toetatava tegevusega seotud ülesandeid võib teatud olukorras teha ka ametnik, nt keskkonnaministeeriumi valdkonnas.

Punktiga 3 sõnastatakse paragrahvi 14 lõige 7 nii, et kaks kalendriaastat asendatakse tähtpäevaga 31. detsember 2022, mis ajaks on toetatav tegevus ellu viidud ja maksetaotlus esitatud. Muudatuse eesmärk on mõjutada toetuse saajaid efektiivsemalt kasutama EMKF fondi rahalisi vahendeid.

Eelnõu §-ga 5 muudetakse maaeluministri 12. oktoobri 2015. a määrust nr 9 „Teadlaste ja kalurite koostöötoetus”. Muudetakse paragrahvi 11 lõike 1 punkti 5 sõnastust, asendades sõna „ametijuhendi“ sõnaga „dokument“ ja tekstiosa „rakenduskavaga seotud tööülesanded“ tekstiosaga „toetatava tegevusega seotud tööülesanded“. Muudatusega vähendatakse taotleja halduskoormust. Esitatava dokumendi eesmärk on kirjeldada toetatava tegevusega seotud tööülesandeid.

Eelnõu §-ga 6 muudetakse maaeluministri 12. oktoobri 2015. a määrust nr 10 „Teadlaste ja vesiviljelusettevõtjate koostöötoetus”. Muudetakse paragrahvi 11 lõike 1 punkti 5 sõnastust, asendades sõna „ametijuhendi“ sõnaga „dokument“ ja tekstiosa „rakenduskavaga seotud tööülesanded“ tekstiosaga „toetatava tegevusega seotud tööülesanded“. Muudatusega vähendatakse taotleja halduskoormust. Esitatava dokumendi eesmärk on kirjeldada toetatava tegevusega seotud tööülesandeid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1380/2013, ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr

1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22–61) (*ühise kalanduspoliitika määrus*); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.5.2014, lk 1–66) (*Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi määrus*) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1–21) (*ühise turukorralduse määrus*).

4. Määruse mõjud

Määrusel puudub oluline sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju. Samuti puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, kohaliku omavalitsuse korraldusele, regionaalarengule, looduskeskkonnale ja majandusele. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike.

Määruste 15 ja 41 muudatused annavad teoreetiliselt rohkematele ettevõtjatele võimaluse muuta oma tegevus energia- ja ressursitõhusamaks. Eeldame siiski, et taotlejate arv oluliselt ei muutu. Sööda- ja toidukäitlejate registris on 10.02.2020 seisuga 105 tegevusloaga traditsioonilist kalakäitlemisettevõtet, kel on töötlemisehitis(ed) või tehase laev. Eelnõu võrdleva analüüsi kohaselt võib sobivaid taotlejaid olla aga ka muudes, ennekõike mitteloosse toidu käitlemise (vetikas, agar-agar) valdkondades. Rannapiirkondade kohalikel algatusrühmadel puudub reeglina huvi määruste 15 ja 41 toetuste vastu, kuna toetusmäär on nende jaoks liiga madal.

Määruste 70, 71, 9 ja 10 muudatused puudutavad vaid väikest ringi Eesti teadusasutusi.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamise eeldatavate kulude ja tulude kohta ei ole teinud ettearveid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu väljatöötamisse kaasati Eesti Kalaliit, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet ja Veterinaar- ja Toiduamet ning Kalanduse Teabekeskus, Eesti Maaülikool, Tartu Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool, kellele esitatakse eelnõu arvamuse andmiseks.

Eelnõu esitatakse koostööstamisele Keskkonnaministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.